

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวจัดเป็นอุตสาหกรรมบริการแขนงหนึ่งที่ประเทศต่าง ๆ ในโลกปัจจุบันต่างตระหนักถึงความสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ประเทศไทยได้อย่างน่าพอใจ กล่าวคือนอกจากช่วยลดปัญหาการขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงินแล้ว ยังช่วยสร้างงานและกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนในหลายสาขาอาชีพอีกด้วย ซึ่งส่งผลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมรายได้ประชาชาติอันเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยโดยรวม

อย่างไรก็ดี แม้ว่าการท่องเที่ยวจะกลายเป็นสิ่งที่ยุ้ยส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไปแล้วก็ตาม แต่ในทางกลับกันผลกระทบที่เกิดขึ้นยังไม่เป็นที่ตระหนักกัน ทั้ง ๆ ที่ตามความเป็นจริงแล้วการท่องเที่ยวเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อเนื่องหลายประการ กล่าวคือ ผลที่ได้จากการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานประเภทต่าง ๆ ที่มีไว้บริการแก่นักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นสนามบิน ท่าเรือ ถนน หรือสถานที่พักผ่อนก็ดี ล้วนแล้วสามารถส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพและสังคมได้ทั้งสิ้น โดยเฉพาะในด้านการตั้งถิ่นฐานและการใช้ที่ดิน ดังปรากฏว่าเมื่อมีการขยายตัวของสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวดังกล่าวเกิดขึ้น จะก่อให้เกิดการเก็งกำไรในราคาที่ดินและการกว้านซื้อที่ดิน ปัญหาที่ตามมาได้แก่ ความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์จากที่ดิน การเปลี่ยนแปลงอาชีพ การสูญเสียกรรมสิทธิ์ในที่ดิน และการย้ายถิ่นของชนพื้นเมือง เป็นต้น ซึ่งสร้างความเดือดร้อนให้กับคนในท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่ง และหากยังไม่มีการศึกษาวิจัยเรื่องในทำนองนี้ ตลอดจนนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังแล้ว จะก่อให้เกิดอันตรายในรูปแบบต่าง ๆ ต่อท้องถิ่นได้ ดังมีบทเรียนจากแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณหลายแห่งของประเทศไทยมาแล้ว โดยเฉพาะเมืองพัทยาและเกาะภูเก็ต .

สำหรับประเทศไทย การท่องเที่ยวได้เข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา นี้ รายได้จากอุตสาหกรรมแขนงดังกล่าวมีจำนวนสูง

และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ กล่าวคือ 4,538 ล้านบาท ในปี 2518 8,894 ล้านบาท ในปี 2521 21,455 ล้านบาท ในปี 2524 และในปี พ.ศ. 2527 ที่ผ่านมามีรายได้เพิ่มสูงขึ้นถึง 27,317 ล้านบาท (ททท. 2528: 9) รัฐบาลจึงได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) จึงได้มีการกำหนดนโยบายที่จะพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมุ่งหวังที่จะเพิ่มรายได้แก่ประเทศเป็นสำคัญ ทั้งนี้ได้มีการจัดโครงการและวางแผนพัฒนาเพื่อให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นรากฐานส่วนหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการลงทุนในอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนอกจากจะทำให้เกิดการจ้างงาน การกระจายรายได้ การเพิ่มรายได้ต่อครัวเรือนในชนบทและนำความเจริญไปสู่ภูมิภาคแล้ว ยังมีส่วนช่วยในการอนุรักษ์และพัฒนาศิลปกรรมและมรดกทางวัฒนธรรมของชาติอีกด้วย (ลคช. 2524: 87-89, ลมชาย ศิริฤทธิ 2527: 24)

ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีชื่อเสียงในด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งหนึ่งของโลก แหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวอย่างมากนั้น ได้แก่ เชียงใหม่ พัทยา บางแสน ภูเก็ต และเกาะลันตา โดยเฉพาะเกาะลันตาซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานีกำลังได้รับความนิยมอย่างมากในหมู่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้มาเที่ยวชมสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าความงดงามตามธรรมชาติที่เป็นชายทะเลหรือทิวมะพร้าวอันเป็นเอกลักษณ์ของเกาะ อย่างไรก็ตาม ในระยะ 6 ปีที่ผ่านมา นักท่องเที่ยวมีจำนวนสูงพอสมควรและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ กล่าวคือ 19,768 คนในปี 2523 33,154 คนในปี 2524 138,786 คนในปี 2525 145,788 คนในปี 2526 218,847 คนในปี 2527 และในปี 2528 ที่ผ่านมามีนักท่องเที่ยวเพิ่มจำนวนสูงขึ้นถึง 228,695 คน (เข่าวพงศ์ ฐิตลัทธิ 2528: 11) ผลที่ตามมาคือความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ และดูเหมือนว่าปัจจุบันเกาะลันตามีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก

วิทยาพนธ์ฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีต่อเกาะลันตา อันจะทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในตัวเกาะ โดยเฉพาะในด้านการตั้งถิ่นฐานและการใช้ที่ดิน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ น่าจะเป็นลักษณะหนึ่งที่เกิดทั้งผลดีและผลที่ไม่พึงปรารถนาต่อแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ อีกทั้ง

จะส่งผลกระทบต่อสภาพการท้องถิ่นเกี่ยวกับภายในเกาะลุมพังแห่งนี้ต่อไปในอนาคตด้วย

ฉะนั้น การเข้าใจถึงผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวซึ่งมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากอุตสาหกรรมประเภทนี้มีรายได้ ... จะก่อให้เกิดผลดีแต่เพียงด้านเดียวเสมอไป การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเสด็จผลเลิศในด้านตัวเงินแต่เพียงอย่างเดียวนั้นอาจนำมาซึ่งปัญหาต่าง ๆ มากมาย จนทำให้ผลประโยชน์ที่ได้รับไม่คุ้มกันกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามมาได้ ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวก่อประโยชน์อย่างสมบูรณ์ที่สุดและเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ถูกต้องและเหมาะสม อันจะนำมาซึ่งมาตรการในการวางแผน ปรับปรุงแก้ไขการบริการในด้านต่าง ๆ ตลอดจนแนวทางการพัฒนาเกาะลุมพังได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพทั่วไปของเกาะลุมพังในด้านลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และประชากรอันสอดคล้องกับองค์ประกอบพื้นฐานของเกาะ ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยว
2. วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการกระจายของประชากร การตั้งถิ่นฐาน และการย้ายถิ่นอันได้รับผลกระทบมาจากการขยายตัวทางด้านการท่องเที่ยวในบริเวณเกาะลุมพัง
3. วิเคราะห์รูปแบบการใช้ที่ดินอันได้รับผลกระทบมาจากการขยายตัวทางด้านการท่องเที่ยวในบริเวณเกาะลุมพัง
4. ศึกษาทัศนคติของชาว เกาะลุมพังที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว
5. เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาพื้นที่เกาะลุมพัง

สมมติฐานของการวิจัย

1. การขยายตัวทางด้านการท่องเที่ยวในบริเวณเกาะลุมพังน่าจะมีผลกระทบต่อรูปแบบการตั้งถิ่นฐานและการใช้ที่ดิน ตลอดจนมีส่วนที่ก่อให้เกิดการย้ายถิ่น
2. ประชากรชาว เกาะลุมพังน่าจะมีทัศนคติในทางบวกต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่บริเวณเกาะลุมพัง

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง "ผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อการตั้งถิ่นฐานและการใช้ที่ดินในบริเวณเกาะลุมพัง สุราษฎร์ธานี" นี้ ผู้วิจัยจะจำกัดบริเวณเฉพาะตัว เกาะลุมพังเท่านั้น ไม่รวม

ถึงเกาะต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงที่อยู่ในเขตอำเภอเกาะลุมพุกด้วยกัน ทั้งนี้เนื่องจาก เกาะลุมพุกเป็นส่วนศูนย์กลางการท่องเที่ยวของพื้นที่บริเวณนั้นที่เหล่าบรรดานักท่องเที่ยวต้องมาหยุดแวะพักผ่อนและหลังการเดินทางท่องเที่ยวไปสู่บริเวณอื่น ส่วนช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงนั้นผู้วิจัยได้กำหนดไว้ดังนี้คือ ช่วงก่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2508-2517 และช่วงหลังการพัฒนาการท่องเที่ยวนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518-2528 อนึ่ง มูลเหตุที่ผู้วิจัยได้กำหนดเอาปี พ.ศ. 2518 เป็นจุดแบ่งในการพัฒนานั้น เนื่องจากเป็นปีที่เริ่มมีการพัฒนาในตัวเกาะอย่างเป็นทางการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงรูปการตั้งถิ่นฐานและการใช้ที่ดินที่เกิดขึ้นในบริเวณเกาะลุมพุกหลังจากได้รับการพัฒนาการท่องเที่ยว ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ที่ติดตามมา
2. ทราบถึงทัศนคติของชาวเกาะลุมพุกที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว
3. เป็นแนวทางในการมองปัญหาล่วงหน้าในด้านการตั้งถิ่นฐานและการใช้ที่ดิน ทั้งนี้เพื่อการประเมินศักยภาพในการรองรับความเจริญของพื้นที่ รวมทั้งทราบถึงแนวทางการพัฒนาเกาะลุมพุก
4. เป็นประโยชน์ต่อหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตลอดจนผู้บริหารที่อยู่ในฐานะเป็นผู้ตัดสินใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวในทั้งเกาะลุมพุก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย